

Nî'mel Mevlâ

- **Allah'ın zâtı**

1. De ki: "O, Allah'tır, bir tektir."
2. "Allah **Samed**'dir. (**Her şey O'na muhtaçtır**; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"
3. O'ndan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir)."
4. "**Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir.**" (*İhlâs, 112/1-4*)

Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur. O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir? O, kulların önlerindeki ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. **O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır.** (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetmektedir.) **Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na güç gelmez.** O, yücedir, büyüktür. (*Bakara, 2/255*)

(*Kayyûm, "varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözetin"* demektir.

255. âyet, **Âyetü'l-Kürsî** (kürsü âyeti) diye adlandırılır. "Kürsü", Allah'ın kudret ve azameti, O'nun her şeyi kapsayan ilmi demektir. Âyette, Allah Teâlâ kendi zatının çok veciz bir tanımını yapmaktadır. O, yerde, gökte ve ikisi arasında olan her şeyin sahibi ve mâlikidir. Hiç kimse hâkimiyetinde, otoritesinde, mülkünde ve yönetiminde O'na ortak değildir. Hiçbir şey O'na rakip ve eş olamaz. O, mutlak ilim ve irade sahibidir. O'na hiçbir varlık güç yetiremez. O, bütün evrenin sahibi, yöneticisi ve hâkimidir.)

4. Allah, gökleri ve yeri, ikisi arasındakileri altı gün içinde (altı evrede) yaratan sonra da **Arş'a kurulandır.** Sizin için O'ndan başka hiçbir dost, hiçbir şefaatchi yoktur. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?

5. **Gökten yere kadar bütün işleri Allah yürütür.** Sonra bu işler, süresi sizin hesabınızla bin yıl olan bir günde O'na yükselir.

6. İşte Allah, gaybı da görünen âlemi de bilendir, mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir. (*Secde, 32/4-6*)

(*Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.*)

Allah, **göklerin ve yerin nurudur.** O'nun nurunun temsili şudur: Duvarı bir hücre; içinde bir kandil, **kandil de bir cam fânûs içinde.** Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan **zeytin ağacından tutuşturulur.** Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile neredeyse aydınlatacak (kadar berrak)tır. **Nur üstüne nur.** Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir. (*Nûr, 24/35*)

5. **Rahmân, Arş'a kurulmuştur.**

6. Göklere, yerdeki bu ikisi arasındaki ve toprağın altındaki her şey, yalnızca O'nundur.
7. Sen sözü açığa vursan da, gizlesen de Allah için birdir. Çünkü O, gizliyi de bilir, ondan daha gizli olanı da.
8. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayandır. En güzel isimler O'nundur.
9. Mûsâ'nın haberi sana ulaştı mı?
10. Hani bir ateş görmüştü de ailesine, "Siz burada kalın, ben bir ateş gördüm (oraya gidiyorum). Umarım ondan size bir kor ateş getiririm, yahut ateşin başında, yol gösterecek birini bulurum" demişti.
11. **Ateşin yanına varınca, ona şöyle seslenildi: "Ey Mûsâ!"**
12. "**Şüphe yok ki, ben senin Rabbinim. Hemen ayakkabılarını çıkar. Çünkü sen mukaddes vadi Tuvâ'dasın.**"
13. "Ben seni (peygamber olarak) seçtim. Şimdi vahyolunacak şeyleri dinle."

14. “Şüphesiz yok ki **ben Allah’ım**. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et ve **beni anmak için namaz kıl.**” (*Tâ hâ, 20/5-14*)

30. Mûsâ, ateşin yanına gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafındaki ağaçtan şöyle seslenildi: “Ey Mûsâ! Şüphesiz ben, evet, ben âlemlerin Rabbi olan Allah’ım.”

31. “**Değneğini (yere) at.**” (Mûsâ, değneğini attı). **Onu bir yılanmış gibi süratle hareket eder görünce**, arkasına bakmadan dönüp kaçtı. (Bu sefer şöyle seslenildi:) “Ey Mûsâ! Beri gel, korkma. Çünkü sen güvenlikte olanlardansın.”

32. “**Elini koynuna sok.** (Alaca hastalığı gibi) bir hastalık sebebiyle olmaksızın **bembeyaz bir hâlde çıksın**. Korkudan açılan kolunu kendine çek (toparlan). İşte bunlar, Firavun ve ileri gelen adamlarına (göstermen için) **Rabbın tarafından** (sana verilen) **iki delildir**. Çünkü onlar fasık bir kavimdirler.” (*Kasas, 28/30-32*)

51. **Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur.** Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dilediğini vahyeder. Şüphesiz O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir. (*Şûrâ, 42/51*)

21. **Eğer biz, bu Kur’an’ı bir dağa indirseydik, elbette sen onu Allah korkusundan başını eğerek parça parça olmuş görürdün.** İşte misaller! Biz onları insanlara düşünsünler diye veriyoruz.

22. O, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah’tır. Gaybı da, görünen âlemi de bilendir. O, Rahmân’dır, Rahîm’dır.

23. O, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah’tır. O, **mülkün gerçek sahibi**, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyüklükte eşsiz olan Allah’tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

24. O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah’tır. Güzel isimler O’nundur. **Göklerdeki ve yerdeki her şey O’nu tesbih eder.** O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. (*Haşr, 59/21-24*)

Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr’a) gelip Rabbi de ona konuşunca, “Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım” dedi. Allah da, “**Beni (dünyada) katiyen göremezsin.** Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin.” dedi. **Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü.** Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah’ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim” dedi. (*A’râf, 7/143*)
(*Allah’ın dağa tecellisi, O’nun kudret ve yüceliğinin izlerinin dağ üzerinde açığa çıkması demektir.*)

Gözler O’nu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder.” O, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır. (*En’âm, 6/103*)

55. Hani siz, “Ey Mûsâ! Biz **Allah’ı açıktan açığa görmedikçe** sana asla inanmayız” demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırım çarpmıştı.

56. Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzün ardından sizi tekrar dirilttik. (*Bakara, 2/55-56*)

Mevlânâ’nın sohbetlerinden derlenen eseri “**Fîhî Mâ-Fîh**”ten:

Tanrı’nın cemâli örtüsüz görünseydi biz ona dayanamazdık, faydalanamazdık da; bu örtüler yüzünden yardım görmedeyiz, faydalanamayız. Şu güneşi görüyorsun ya, hani onun ışığıyla yol yürüyoruz, görüyoruz, iyiyi kötüden ayırt ediyoruz; onunla ısınıyoruz; ağaçları, bağlar-bahçeler meyva veriyor; ham meyvalar, ekşi, acı meyvalar, onun harâretiyle oluyor, olgunlaşıyor, tatlılaşıyor; türlü sebeplerle bunca faydalar veren **şu güneş, daha yakın gelse** hiçbir fayda vermez; hattâ bütün dünya, **bütün halk yanar gider, hiçbir şey kalmaz.**

Ulu Tanrı dağa, örtüyle, perdeyle görününce dağı, ağaçlarla, güllerle, yeşillerle dolduruyor, süslenmiş, bezenmiş bir hale getiriyor; fakat örtüsüz, perdesiz tecelli edince onu alt-üst ediyor, zerre zerre parçalıyor. “Rabbi dağa tecelli edince onu paramparça etti.”

- **Kur'ân-ı Kerîm**

- 1,2. Battığı zaman yıldız andolsun ki, arkadaşınız (Muhammed haktan) sapmadı ve azmadı.
3. O, nefis arzusu ile konuşmaz.
4. (Size okuduğu) Kur'an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir.
- 5, 6, 7. (Kur'an'ı) ona, üstün güçlere sahip, muhteşem görünümlü (Cebrail) öğretti. O, en yüksek ufkta bulunuyorken (aslî sûretine girip) doğruldu.
8. Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu.
9. (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.
10. **Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.**
11. Kalp, (gözün) gördüğünü yalanlamadı.
12. (Şimdi siz) gördüğü şey hakkında onunla tartışıyor musunuz?
13. **Andolsun ki, o, Cebrail'i bir başka inişte daha (aslî suretiyle) görmüştü.**
14. **Sidretü'l-Müntehâ'nın yanında.**
15. **Me'vâ cenneti onun (Sidre'nin) yanındadır.**
16. **O zaman Sidre'yi kaplayan kaplamıştı.**
17. **Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.**
18. **Andolsun, o, Rabbinin en büyük alametlerinden bir kısmını gördü. (Necm, 53/1-18)**

38, 39, 40. Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o (Kur'an), hiç şüphesiz çok şerefli bir elçinin (Allah'tan alıp tebliğ ettiği) sözüdür.

41. O, bir şairin sözü değildir. Ne de az inanıyorsunuz!
42. Bir kâhinin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz!
43. O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmedi.
- 44, 45. Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı, mutlaka onu kudretimizle yakalardık.
46. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik.
47. Hiçbiriniz de bu cezayı engelleyip ondan savamazdı.
48. **Şüphesiz Kur'an, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir öğüttür.**
49. Şüphesiz biz, içinizden yalanlayanların olduğunu elbette biliyoruz.
50. Şüphesiz Kur'an, kâfirler için mutlaka bir pişmanlık sebebidir.
51. **Şüphesiz Kur'an, gerçek kesin bilgidir.**
52. O hâlde sen, yüce Rabbinin adıyla tespîh et. (*Hâkka, 69/38-52*)

Biz Kur'an'dan, **mü'minler için şifa ve rahmet** olacak şeyler indiriyoruz. Zalimlerin ise Kur'an, ancak zararını artırır. (*İsrâ, 17/82*)

Andolsun biz, **Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?** (*Kamer, 54/17*)

77. O, elbette değerli bir Kur'an'dır.
78. Korunmuş bir kitaptır.
79. Ona, ancak **tertemiz olanlar dokunabilir.**
80. Âlemlerin Rabb'inden indirilmedi. (*Vâkı'a, 56/77-80*)

- **es-Seb'ul-Mesânî** (Tekrarlanan yedi âyet)

Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve büyük Kur'an'ı verdik. (*Hicr, 15/87*)

1. **Bismillâhirrahmânirrahîm** (Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın ismiyle).
- 2, 3, 4. Hamd, Âlemlerin Rabbi, Rahmân, Rahîm, din günü (hesap, mükâfat ve ceza günü)nün mâliki/meliki (sahibi/hükümdarı) Allah'a mahsustur.
5. (Allahım!) **Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.**
- 6, 7. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil. (*Fâtîha, 1/1-7*)

(*Besmele*, Neml sûresinde müstakil bir âyet olarak yer alırken (27/30), Tevbe sûresi hariç Kur'an'ın her sûresinin başında da bulunmaktadır.

Hamd, tüm varlıkları nimetlendiren sonsuz kudret sahibi Allah'ı yüceltme ifadesidir. Allah'tan başka, mutlak anlamda nimet verecek hiçbir varlık bulunmadığı için, hamde lââyık tek varlık da Allah'tır.

Rabb, "Varlıkları yaratan, tüm ihtiyaçlarını karşılayarak onları kademe kademe geliştirip olgunluğa ulaştıran Allah" demektir.

Rahmân, "Rahmeti çok", "çok merhametli", "sonsuz merhametli" anlamlarında, sadece Allah için kullanılan sıfat-isimdir. **Mü'min olsun, kâfir olsun**; iyi olsun, kötü olsun, herkes "Rahmân"ın ifade ettiği rahmetin kapsamındadır. Varlıklar da bu rahmet ve merhametin eseri olarak var olmuşlar ve varlıklarını da yine bu sayede sürdürmektedirler.

Rahîm, Allah'ın özel bir sıfatıdır. Allah'ın **mü'min kullarına** olan merhametini ifade eder. O, dünya hayatını Allah'ın rızasına göre değerlendiren, şükreden ve isyan etmeyen mü'min kullarına özel bir rahmetle davranacaktır. "Rahîm" sıfatı Tevbe sûresi 128.âyette, Hz.Peygamber için de kullanılmıştır.)

Kur'an'ın içerdiği esaslar, öz olarak Kur'an-ı Kerim'in ilk sûresi olduğu için "başlangıç" anlamındaki Fâtiha'da vardır. Zira övgü ve yüceltmeye lââyık bir tek Allah'ın varlığı, onun hâkimiyeti, tek mabut oluşu, kulluğun ancak O'na yapıp O'ndan yardım isteneceği, bu sûrede özlü bir şekilde ifade edilir.

"Fâtiha sûresi, aynı zamanda baştan başa eşsiz güzellikte bir dua, bir yakarıştır." Namaz kılan her mü'min bu duayı her gün en az 40 defa tekrarlamaktadır.

- **Allah'ın sıfat ve fiileri**

13. Gece ve gündüzde barınan her şey O'nundur. **O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.**

14. De ki: "Göklerin ve yerin yaratıcısı olan, beslediği hâlde beslenmeye ihtiyacı olmayan **Allah'tan başkasını mı dost edineceğim.**" De ki: "Bana, (Allah'a) teslim olanların ilki olmam emredildi ve sakın Allah'a ortak koşanlardan olma (denildi)." (En'âm, 6/13-14)

95. Şüphesiz Allah, taneyi ve çekirdeği yarıp filizlendirendir. **Ölüden diriye çıkarır. Diriden de ölüyü çıkarandır.** İşte budur Allah! Peki (O'ndan) nasıl çevriliyorsunuz?

96. **O, karanlığı yarıp sabahı çıkarandır.** Geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilenin takdiridir (ölçüp biçmesidir).

97. O, sayelerinde, kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye **sizin için yıldızları yaratandır.** Bilen bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıkladık.

98. O, sizi bir tek candan yaratandır. Sizin bir karar kılma yeriniz, bir de emanet bırakılma yeriniz var. Biz anlayan bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıklamışızdır.

99. **O, gökten su indirendir.** İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, -hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar- üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız: (Her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı. Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaştığı zaman bakın. Şüphesiz bunda inanan bir topluluk için (Allah'ın varlığını gösteren) **ibretler** vardır.

100. Bir de cinleri Allah'a birtakım ortaklar yaptılar. Oysa onları O yarattı. Bilgisizce Allah'a oğullar ve kızlar da uydurdular. O, onların niteledikleri şeylerden uzaktır, yücedir.

101. **O, gökleri ve yeri örnekleri yokken yaratandır.** O'nun bir eşi olmadığı hâlde, nasıl bir çocuğu olabilir? Hâlbuki her şeyi O yarattı. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

102. İşte sizin Rabbiniz Allah. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. **O, her şeyin yaratıcısıdır.** Öyle ise O'na kulluk edin. **O, her şeye vekil (her şeyi yöneten, görüp gözetendir).**

103. Gözler O'nu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder." **O, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.** (En'âm, 6/95-103)

Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökten yağdırıp kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer

arasındaki emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için **deliller** vardır. (Bakara, 2/164)

Gaybın anahtarları yalnızca O'nun katındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı da bilir. **Hiçbir yaprak düşmez ki onu bilmesin. Yerin karanlıklarında da hiçbir tane, hiçbir yaş, hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (Allah'ın bilgisi dâhilinde, Levh-i Mahfuz'da) olmasın.** (En'âm, 6/59)

- **Kim yaratıyor?**

57. Sizi biz yarattık. Hâlâ tasdik etmeyecek misiniz?

58. **Attığınız o meniye ne dersiniz?!**

59. **Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa yaratan biz miyiz?**

60, 61. Sizin yerinize benzerlerinizi getirmek ve sizi bilemeyeceğiniz bir şekilde yeniden yaratmak üzere aranızda ölümü biz takdir ettik. (Bu konuda) bizim önümüze geçilmez.

62. Andolsun, birinci yaratılışı(nızı) biliyorsunuz. O hâlde düşünseniz ya!

63. **Ektiğiniz tohuma ne dersiniz?!**

64. **Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren biz miyiz?**

65. Dileseydik, onu kuru bir çöp yapardık da şaşkınlık içinde şöyle geveleyip dururdunuz:

66. "Muhakkak biz çok ziyandayız!"

67. "Daha doğrusu büsbütün mahrumuz!"

68. **İçtiğiniz suya ne dersiniz?!**

69. **Siz mi onu buluttan indirdiniz, yoksa indiren biz miyiz?**

70. Dileseydik onu acı bir su yapardık. O hâlde şükretseydiniz ya!.

71. Tutuşturduğunuz ateşe ne dersiniz?!

72. Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratan biz miyiz?

73. Biz onu bir ibret ve ıssız yerlerde yaşayanlara bir yarar kaynağı kıldık.

74. O hâlde, O yüce Rabbinin adını tesbih et (yücelt).

83. **Can boğaza geldiğinde**, onu geri döndürsenize!

84. Oysa siz o zaman **bakıp durursunuz.**

85. **Biz ise ona sizden daha yakınız. Fakat siz göremezsiniz.**

86, 87. Eğer hesaba çekilmeyecekseniz ve doğru söyleyenler iseniz, onu geri döndürsenize!

(Vâkı'a, 56/57-74, 83-87)

12. Şüphesiz biz, **ölüleri mutlaka diriltiriz.** Onların yaptıklarını ve bıraktıkları eserlerini yazarız. Biz, her şeyi apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) bir bir kaydetmişizdir.

77. İnsan, bizim, kendisini az bir sudan (meniden) yarattığımızı görmedi mi ki, kalkmış apaçık bir düşman kesilmiştir.

78. Bir de kendi yaratılışını unutarak bize bir örnek getirdi. Dedi ki: "**Çürümüşlerken kemikleri kim diriltecek?**"

79. De ki: "**Onları ilk defa var eden diriltecektir.** O, her yaratılmışı hakkıyla bilendir." (Yâsin, 36/12, 77-79)

Allah, geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar. Güneşi ve Ay'ı da koyduğu kanunlara boyun eğdirmiştir. Her biri belirli bir vakte kadar akıp gitmektedir. İşte bu, Allah'tır, Rabbinizdir. Mülk yalnızca O'nundur. Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, **bir çekirdek zarına bile hükmedemezler.** (Fâtır, 35/13)

- **Allah kimleri sever?**

195. (Mallarımızı) Allah yolunda harcayın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapın. Şüphesiz, **Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.**"

222. ... Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever." (Bakara, 2/195, 222)

76. ... Kim sözünü yerine getirir ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, şüphesiz Allah da sakınanları sever.

134. Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever."

146. Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. **Allah, sabredenleri sever.**

148. Allah da onlara hem dünya nimetini, hem de ahiretin güzel mükâfatını verdi. Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever."

159. Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. **Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi.** Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. **İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et,** (ona dayanıp güven). **Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.** (*Âl-i İmrân, 3/76,134, 146, 148, 159*)

13. İşte, verdikleri sözlerini bozmaları sebebiyledir ki onları lânetledik, kalplerini de kaskatı kıldık... (Ey Muhammed!) İçlerinden pek azı hariç, onların daima bir hainliğini görüyorsun. **Yine de sen onları affet ve aldırış etme. Çünkü Allah, iyilik yapanları sever.**

42. Onlar, yalanı çok dinleyen, haramı çok yiyenlerdir... Eğer hükmedecek olursan, **aralarında adaletle hükmet. Çünkü Allah, âdil davrananları sever.**

54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, **Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar.** İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir. (*Mâide, 5/13, 42, 54*)

4, 7. ... Şüphesiz Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları sever.

108. ... Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. **Allah da tertemiz olanları sever.** (*Tevbe, 9/4, 7, 108*)

9. Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönüncüye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranın. **Çünkü Allah, adaletli davrananları sever.** (*Hucurat, 49/9*)

8. Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. **Şüphesiz Allah, âdil davrananları sever.** (*Mümtehine, 60/8*)

4. Hiç şüphe yok ki **Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.** (*Saff, 61/4*)

- **Nî'mel Mevlâ**

Mevlâ; sözlükte "Rab, efendi, yardımcı, dost, ihsan eden" gibi anlamlara gelir. Kur'ân-ı Kerim'de yirmiden fazla yerde zikredilmiş ve daha çok Rab manasında kullanılmıştır. Rab; terbiye eden, yetiştiren, düzene koyan, efendi, yöneten, nimet veren, ihtiyaçları gideren, sahip, kefil olan, demektir. Bir tasavvuf terimi olarak mevlâ, şeyh, mürid, velî demektir. **Mevlânâ,** sahibimiz, efendimiz anlamına gelir (*Dinî Kavramlar Sözlüğü, DİB*).

Eğer yüz çevirirlerse bilin ki **Allah sizin Mevlânızdır. O, ne güzel Mevlâ; O, ne güzel yardımcıdır!** (*Enfâl, 8/40*)

Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona **şah damarından daha yakınız.** (*Kâf, 50/16*)

O hâlde **Allah'a koşun.** Şüphesiz ben, size O'nun katından gönderilmiş açık bir uyarıcıyım (*Zâriyât, 51/50*)

Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni, gökle yerin genişliği kadar olan, Allah'a ve Resûlüne inananlar için hazırlanan cennete yarışarcasına koşun. İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir (*Hadîd, 57/21*)

8. Rabbinin adını an ve bütün benliğine O'na yönel.

9. O, doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Öyle ise O'nu vekil edin. (*Müzzemmil, 73/8-9*)

151. Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.

152. Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

153. Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir.

154. Allah yolunda öldürülenlere "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.

155. Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilterek deneriz. Sabredenleri müjdele.

156. Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler.

157. İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlarıdır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır. (*Bakara, 2/151-157*)

256. Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğûtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapmıştır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

257. Allah, iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğüttür. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar. (*Bakara, 2/256-257*)
(*Tâğût, sözlük anlamıyla sınırı aşan demektir. Kur'an'da kullanıldığı şekliyle kelime, "şeytan", "nefis", "putlar", "sihirbazlar" gibi çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Kısaca "Tâğût" insanları azdıran, saptıran şeylerin hepsini ifade eder.*)

Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakıным. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler. (*Bakara, 2/186*)

De ki: "Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (*Zümer, 39/53*)

7. O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı.

8. Sonra onun neslini bir öz sudan, değersiz bir sudan yarattı.

9. Sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrak duygularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz! (*Secde, 32/7-9*)

45. Sabrederek ve namaz kılarak (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz namaz, Allah'a derinden saygı duyanlardan başkasına ağır gelir.

46. Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ve gerçekten O'na döneceklerini çok iyi bilirler. (*Bakara, 2/45-46*)

(*Sabır, insanı olgunlaştırır, geliştirir ve güçlendirir.*)

Namaz ise, Allah'a kulluğun, teslimiyetin ve nimetlere şükürün en yüksek ifade biçimi, aktif ve düzenli bir hayatın göstergesidir. Âyette, zorluklar karşısında insanı hem ruhen hem de dış hayatta güçlü kılabilecek iki temel unsurdan yararlanmamız tavsiye edilmektedir.)

27. (Allah, şöyle der:) "Ey huzur içinde olan nefis!"

28. “Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!”

29. “(İyi) kullarımın arasına gir.”

30. “Cennetime gir.” (Fecr, 89/27-30)

Doğrusu sizin **Mevlânız yalnız Allah’tır**. O, yardımcılarının en hayırlısıdır. (*Âl-i İmrân, 3/150*)
Mü’minler ancak o kimselerdir ki; **Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir**. O’nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını artırır. **Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler**. (*Enfâl, 8/2*)

(Tevekkül, tüm tedbirleri alıp, gerekenleri yaptıktan sonra, işin sonucunu Allah’a bırakarak ona güvenmek demektir.)

De ki: “**Bizim başımıza ancak, Allah’ın bizim için yazdığı şeyler gelir. O, bizim yardımcımızdır. Öyleyse mü’minler, yalnız Allah’a güvensinler.**” (*Tevbe, 9/51*)

Rabbinizden başışlanma dileyin, sonra O’na tövbe edin. **Şüphesiz Rabbim çok merhametlidir, çok severdir.** (*Hûd, 11/90*)

Şüphesiz senin Rabbin insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak onların çoğu şükretmezler. (*Neml, 27/73*)

Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şey vekildir. (*Zümer, 39/62*)

15. Ey insanlar! Siz Allah’a muhtaçsınız. Allah ise her bakımdan sınırsız zengin olandır, övülmeye hakkıyla lâyık olandır.

16. Eğer Allah dilerse, sizi giderir ve yeni bir halk getirir.

17. Bu, Allah’a göre zor bir şey değildir.

41. Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri, yok olup gitmesinler diye (kurduğu düzende) tutuyor.

Andolsun, eğer onlar (yörüngelerinden sapıp) yok olur giderlerse, O’ndan başka hiç kimse onları tutamaz. Şüphesiz O, **halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir)**, çok bağışlayandır. (*Fâtır, 35/15-17, 41*)

12. De ki: “Şu göklerdeki ve yerdekiler kimindir?” “Allah’ındır” de. **O, merhamet etmeyi kendine gerekli kıldı.** Andolsun sizi mutlaka kıyamet gününe toplayacak. Bunda hiç şüphe yok. Kendilerini ziyana uğratanlar var ya, işte onlar inanmazlar.

54. Âyetlerimize iman edenler sana geldikleri zaman, de ki: “Selâm olsun size! **Rabbiniz kendi üzerine rahmeti (merhameti) yazdı.** Şöyle ki: Sizden kim cahillikle bir kabahat işler de sonra peşinden tövbe eder, kendini düzeltirse (bilmiş olun ki) O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (*En’âm, 6/12, 54*)

Allah uğruna hakkıyla cihad edin. O, sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yükledi. Babanız İbrahim’in dinine uyun. Allah, sizi hem daha önce, hem de bu Kur’an’da müslüman diye isimlendirdi ki, Peygamber size şahit (ve örnek) olsun, siz de insanlara şahit (ve örnek) olasınız. Artık namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah’a sarılın. **O, sizin Mevlânızdır. O, ne güzel Mevlâ, ne güzel yardımcısıdır!** (*Hac, 22/78*)

Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. (Şöyle diyerek dua ediniz): “Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. **Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.**” (*Bakara, 2/286*)

... Secde et ve Rabbine yaklaş. (*Alâk, 96/19*)

- **Ne sandın** (*İbrahim Sayar*)

Dil ne bilir şekeri şerbeti Aldığın lezzeti baldan mı sandın? Ne arı, ne ağaç verir nimeti, Elmayı, narı daldan mı sandın? >	Baharı gönderir al gelin gibi, Bir hazinedir ki, görünmez dibi, O Cemil'dir, Cemal Onun tecellisi, Güzeli yeşilden, aldan mı sandın?
--	---

Çok istesen de inadin olmaz, Taktirden öte muradin olmaz, O uçurursa senin kanadin olmaz, Uçmayı kuştan, kartaldan mı sandın?	Gördüğün göremediğin göz Onun, Bildiğin, bilemediğin öz Onun, Dediğin, diyemediğin söz Onun, Kelamı dudaktan, dilden mi sandın?
O dilerse azlar çok olur, O dilerse varlar yok olur, Allah dilerse açlar tok olur, Tokluğu paradan, puldan mı sandın?	İbrahim duada, Nemrutun ateşinde, Ateşler gülzar olur, türlü esrar içinde, Oğul razı kurbandır babasının peşinde, Kesmeyen bıçağı İsmail'den mi sandın?
O'nun sanatı, varlığın nakışında, O'nun şevkati ananın bakışında, O'nun rahmeti, suyun akışında, Suyu pınardan, gölden mi sandın?	Ellerin titrer fer kesilir gözlerden, Kapılırsın pek amansız bir derde, Maraz, musibet ancak bir perde, Ey Kul eceli, Azrail'den mi sandın?
Ameline bakarsın ateşi tartar, Rahmete bakarsın ümidin artar, Kurtar bizi Ya Rabbim kurtar, Gönül necatı, kurtuluşu amelden mi sandın	

- **Tazarru'nâme** (*Sinan Paşa*)

Fatih döneminde kendisine “Hâce-i Sultânî” lâkabı verilerek padişah hocalığına tâyin olunan Sinan Paşa'nın, “mâhiyet itibâriyle bir **gönül kitabı**” olan Tazarru'nâme'sinden:

Hamd-i nâ-ma'dûd ve senâ-yi nâ-mahdûd ol hazret;

Bir sultândur ki, cemî-i âlem saltanatına sultân-ı kayım; bir sübhân'dur ki, her mevcûd tesbîhine kavî vü dâyim.

Bir Kakhâr'dur ki, celâli satvetiyle her mevcûd makhûr; Rahmân'dur ki, **cemâli tecellisiyle her zerre mesrûr.**

Mu'tî'dür ki her kişiye cân bağışlar; Hâdî'dür ki, her mü'mine îmân bağışlar.

Settâr'dur kullarının günâhını; Mücîb'dür mazlûmların âhını.

Habîr'dür her gizli sırrı; Hasîb'dür her hayr ü şerri.

Musavvir'dür her sûreti; müheymin'dür her sîreti.

Hamîd'dür her dilde; Şehîd'dür her gönülde.

Hem Muhîb'dür ve hem mahbûb; hem tâlibdür ve hem matlûb.

Hem Vedûd'dur ve hem mevdûd; hem Şâhid'dür ve hem meşhûd.

Rakîb'dür ve Hâzır; Karîb'dür ve Nâzır.

Velî'dür evliyâsına; Vekîl'dür asfiyâsına.

Rabb'i durur mümkinâtun; Nûr'ı durur mevcûdatun.

Sa'y ile nesne olmaz, inayetün olmayınca; çalışmak fâyide eylemez hidayetün olmayınca.

Her himmet ki nefiste ola ve her niyyet ki gönüle gele, ilm-i kadîmünde cümlesi mevcûd ve kitâb-ı mübîn'ünde cemî'isi ma'dûd.

Her rakk-ı **varak**-ı hazrâ ki drahtından cüdâ ola, **bilürsün ki, inince kaç kerre döner ve kankı yüzi üzerine yire iner. Ol yirde kurur gider mi veya bir hayvân anı yudar mı? Ol hayvân anda mı gelse gerek veyâhud ol ana mı varsa gerek? Gice mi yise gerek, yohsa gündüz mi?** Anun teninde ne eser itse gerek; assı ziyân ana n'itse gerek? Cümlesin ezelde bilürsün ve ilmün üzerine turursın. Ne bildüğüne ihtimâl-i zevâl var, ve ne ilmünde tagayyür ü intikal var.

Her mevlûd ki ana rahmine düşer, ezelde bilürsün ki, zeker midür, ünsâ mı; tammü'l-halk mıdur, hunsâ mı? **Âkil mi olur, yâ divâne; âşinâ mı olur, yâ bigâne? Âlim mi olur, yohsa câhil; nâkis mi olur, yohsa kâmil? Ganî mi olur, yâhud fakir; şerîf mi olur, yohsa hakir? Ömri uzun mı olur, yâ kasîr; cismi kebîr mi olur, ya sagîr?** Cemî'isi ilm-i gayb-ı mutlakunda mevcûd, ve cümlesi levh-i nefis-i kül'de mazbûttur.

İlâhî! Kabûl senden, red senden. Şifâ senden, derd senden. Her kimi kabûl idersen azîz idersin, her ne mikdâr hasîs ise ve her kimi red idersen, hakîr idersin, her ne kadar nefîs ise.

İlâhî! Akıl virdün, vehim vesvâsına mağlûb itme; aşk virdün, senden gayrıyı mahbûb itme.

Göz virdün, nâ-mahremden sakla; kulak virdün, mâlâ-yanîden bekle.

Dil virdün, zikründen ayırma; gönül virdün, fikründen ayırma.

Ruh virdün, rûhânî kıl; ilim virdün, rahmânî kıl.

İman virdün, dâyim eyle; ihsân virdün, kayim eyle.

Nî'met virürsün, şükürin ittür; eyelük virürsün, zikrin ittür.

Basar virdün, ibret vir; basîret virdün, ma'rifet vir.

El virdün, elüm tut; yük yüklettün, bilüm tut.

Ayak virdün, ayakta koma/ Yüz virdün, yüzüm kara itme/ Baş virdün, başum aşağı eyleme.

Çiğer virdün, aşkın odına biryan it; dîde virdün, şevkun derdile giryân it.

Fikir virdün, vesvâs itme. Nazar virdün, fâsid itme; ilim virdün, kâsid itme.

Gönül virdün, melâl verme/ Mâl virürsen, mâr (yılan) itme; nûr verürsen nâr itme.

Ömür virdün, abes geçürme/ Vücûd virdün senün-ile bâki tut; sıfat virdün, senin ile sâfi tut.

Hulk virdün, sana yarar it; belî didirdün, ber-karâr it.

İlâhî! Kelâmun işitmezsem, dûrligümdendür. Cemâlünü görmez-istem körligümdendir.

İlâhî! Göz midür ol ki her zerrede seni görmeye. Kulak midür ol kim her sadâdan seni işitmeye.

İlâhî! Nî'met virdükçe şükür senden, belâ virdükçe sabır senden.

Eyyüb'un sabrını ögersin, Sabûr sensin; kullarunun şükürin ögersin, Şekûr sensin.

Münfikini hamd idersin, Vehhâb sensin; tâyibîni medh idersin, Tevvâb sensin.

Ma'sûmların ismetin ögersin, Âsım sensin; muksitlerün kısmetin ögersin, Kasım sensin.

İlâhî! Her kime kim sabır nasîb ittün, devlet anun, ve her kime ki fakır mukadder ittün, izzet anun.

İlâhî! Nefsün inâdları çoktur, inâyet senden. Nefsün müdâheneleri öküştür, hidâyet senden.

İlâhî! Bizüm hâcette eksügümüz yok, senün rahmette. Bizüm günâhta eksügümüz yok, senün mağfîrette.

İlâhî! Gönül bağlarını sana sen rabt eyle. İlâhî! Dil hânesini şeytân'dan sen zabt eyle.

Hak her mevcûd-ile biledür, ammâ hulûli yok, ve gönül Allâh'un hânesidür, ammâ nüzûli yok.

Sana senden yakındur, ammâ mekânda degül, hem Evvel ü hem Âhır'dur, ammâ zemânda degül. Her gece semâ-yı dünyâya iner, ammâ biz anladığımız nüzûl degül, ve ehl-i dil ile buluşur, ammâ biz anladığımız vusûl degül.

İlim ziyâde oldukça hayret artar, ve hayret ziyâde oldukça dehşet artar.

- **Dîvân Edebiyatı** (*Prof. Ali Nihad Tarlan*)

Dîvân edebiyatında, hemen dâimâ, kelimelerin basit mânâları altında asırlar boyu o kelimelerin yüklendiği fikirler, duygular ve hayâller vardır. Bunları şâirler çeşidli yerlerde kullanarak her birine ayrı bir mânâ, duygu ve fikir ilâve etmişlerdir...

Galib'in gazeli:

“Sâgar habâb-ı mevce-i mehtâbdır bu şeb

Fânûs bahr-i nûrda girdâbdır bu şeb”

(Bu gece mehtâbın dalgaları üzerindeki hava kabarcıkları kadeh, gökyüzünde asılmış bir fânûsa benzeyen ay da nûr denizindeki aksi ile bir girdâbdır.)

Bu, bir mehtab tasviridir ve çok ileri bir hayâl binasıdır. **Tasavvuf terimi olarak “ay”, ışığını güneşten aldığı için Hakk'ın maddede tecellisidir.** Rindler yâni yüksek tefekkür ve rûh yapıları dolayısıyla cemiyetin kıymet hükümlerinin üstüne yükselen mütefekkir ve âşıklar, Allah'ın kâinât içindeki her şeyde görülen güzellikleri karşısında sarhoş olurlarken, bu madde güzelliklerinin insanı mânen mahv eden bir “girdab” olduğunu görüyorlar. Madde güzelliklerinin her yeni görünüşü, dalgalanışı bir kadeh oluyor ve mest ediyor.

Halbuki, **‘vahdet’in bu madde âleminde bütün güzelliklerini gösterip kendini ele vermeyişi bir nâzıdır. Hakikî güzel olan Allah, madde ve kesret güzelliği içinden kendisine**

erişilmesini ister. Bu nâz, o gecenin sonsuz güzelliği içinde, insanı maddeye sürükleyen son derecede sarhoş bir siyah gözdür. Asrımızın büyük mutasavvıf ve mütefekkeri Allâme Muhammed İkbâl, Peyâm-ı Maşruk adlı eserinde “**bütün varlık âlemi onun nazının şehididir**” diyerek, bütün madde âleminin onun nâzını temin etmek için var olduğunu ve vazifesini yaptıktan sonra yok olup gittiğini ve böyle mukaddes bir vazife uğrunda mahv olup giden bir varlığın dinî mertebesinin şehadet mertebesi olduğunu söylüyor.

Her bir çiçek bin nâz-ıla öger Hak’ı niyâz-ıla Bu kuşlar hoş avâz-ıla ol pâdişâhı zikr ider >	Öger anun kadirliğın herbir işe hâzırlığın İllâ ömri kâsırlığın anıcağız benzi solar
Rengi döner gündün güne toprağa dökülür gine İbret-durur anlayana bu ibreti ârif duyar	

(kâsır: kısa)

• **Yûnus Emre Dîvanı** (Faruk K. Timurtaş)

Hak Çalabum hak Çalabum sencileyin yok Çalabum Günahlarımız yarlığa iy rahmeti çok Çalabum >	Ben eydürem kim iy ganî nedür bu derdün dermânı Zinhâr esirgeme beni ışk odına yak Çalabum
Kullar senün sen kulların günahları çok bunların Uçmağa koy sen bunları binsünler Burak Çalabum	Ne sultân u baylardasın ne köşk ü saraylardasın Girdün miskinler gönline idindün durak Çalabum
Ne ilmüm var ne tâatum ne gücüm var ne tâkatum Meğer senün inâyetün kıla yüzüm ak Çalabum	

(ganî: hiçbir şeye ihtiyacı olmayan, tam mânasıyla zengin, uçmak: cennet, bay: zengin)

÷

Hakdan bana nazar oldu Hak kapusın açar oldum Girdüm Hakk’un haznesine dürr ü gevher saçar oldum >	Devlet tacı başa kondı ışk kadehi bana sundı Canum içdi ışkdan kandı karayı-akdan seçer oldum
Esritdi ışka düşürdi ben hamıdum ışk bişürdi Aklımı başa divşürdi hayrı şerden seçer oldum	Hayra döndi benüm işüm endişeden âzâd başum Nefsümün başını kesdüm kanadlandum uçar oldum

(dürr: inci, esritmek: sarhoş etmek)

Canlar cânını buldum bu cânum yağma olsun Assı ziyandan geçdüm dükkânım yağma olsun >	Ben benliğümden geçdüm gözüm hicâbın açdum Dost vaslına irişdüm gümânım yağma olsun
Benden benliğüm gitdi hep mülkümi dost dutdı Lâ-mekâna kavm oldum mekânım yağma olsun	Varlık çün sefer kıldı dost andan bize geldi Viran gönül nur doldı cihânım yağma olsun
Yûnus ne hoş dimişsin bal u şeker yimişsin Ballar balını buldum kovanım yağma olsun	

(assı: kazanç, kâr, hicâb: örtü, perde, gümân: şüphe, zan, lâmekân: mekân dışında olan-Allah)

Leyli-i Mecnûn benem şeydâ-yı Rahman benem Leyli yüzün görmeğe Mecnûn olası gelür	Dost oldu bize mihmân bunca yıl bunca zaman Gerçek İsmâil-leyin kurbân olası gelür
---	---

(şeydâ: şaşkın, deli, mihmân: konuk, misafir)

- Öbür Yûnus (Âşık Yûnus)’dan:

<p>Dertlü ne ağlayup gezersin burda Ağladursa Mevlâm yine güldürür Nice dertlü kondı göçti burada Ağladursa Mevlâm yine güldürür ></p>	<p>Dâim Hakk'a cemalüni dike-dur Zıkr ile Mevlâyı dilden ana-dur Kahrı kime ise lutfi anadur Ağladursa Mevlâm yine güldürür</p>
<p>Sevdâya salma şu garib başunu Akıdur gözünden kanlu yaşunu Kerimdir onarur kulun işini Ağladursa Mevlâm yine güldürür</p>	<p>Yûnus senün gözlerinde çok hâl var Önünde uğrayup geçecek yol var Gice gündüz dur da Mevlâ'ya yalvar Ağladursa Mevlâm yine güldürür</p>

- **Mukaddime** (*Elmalılı Hamdi Yazır*)

Gördüm ki: gecesi gündüzü ardı ardına birbiriyle döğüşüp değışib giden **şu fani dünyada** baki kalmak için biçare beşeriyetin elinde hiçbir tutamak yok. Gördüm ki: Onun yer ile gök arasında maziden istikbale doğru kaynaşan, coşan, coşub coşub çarpışan dalgaları arasında her dem kendine çağırıp duran ebedi hayatın nidâi daveti çınlıyor. **Her dem hak “bana gel” diye çağırıyor.** İnsan kulak kısıyor, duymak istemiyor, sanki kaçınmak için çırpınıyor. Fakat çırpınıb çırpınıb âkibete teslim olmaktan başka ne yapıyor?

Halbuki sevmediğine teslim olmakla sevdiğine teslim olmak arasında ne büyük fark vardır! Demek ki **insan için hakkı sevmek, hakka hizmet etmek, akıbet cemali hakka ermekten büyük bir hazzı saadet yoktur.**

Lâkin zevki hakkı duymayan hayaline mahkûm, tahkiki bilmeyen taklide zebundur. **Allahu bilmeyen Dünyaya sarılır. Dünyayı bilmeyen hülyaya sarılır, hülyaya sarılan hakikate darılır. Yiğidi görmeyen ismine bayılır. Dilberi görmeyen resmine bayılır. Önünü görmeyen sonunda ayılır.** Kanunu tanımayan kânunda ayılır. Kitabı tanımayan hesabda uyanır. Kur'anı anlamayan da tercemesine dolanır.

- **Bismillâh, her hayrın başıdır** (*Sözler, Said Nursî*)

Her şey, Cenab-ı Hakk'ın nâmına hareket eder ki: Zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler; başlarında koca ağaçları taşıyor; dağ gibi yükleri kaldırıyorlar. Demek herbir ağaç, “Bismillâh” der; hazine-i rahmet **meyvelerinden** ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık ediyor. Herbir **bostan**, “Bismillâh” der; matbaha-i kudretten bir kazan olur ki: Çeşit çeşit pek çok muhtelif leziz taamlar, içinde beraber pişiriliyor. **Herbir inek, deve, koyun, keçi** gibi mübarek hayvanlar “Bismillâh” der; **rahmet feyzinden bir süt çeşmesi olur.** Bizlere, Rezzak nâmına en lâtif, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar. **Herbir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları, “Bismillâh” der; sert olan taş ve toprağı deler geçer.** Allah nâmına, Rahman nâmına der; her şey ona musahhar olur.

Mâdem her şey mânen “Bismillâh” der. Allah nâmına Allah'ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi “Bismillâh” demeliyiz. Allah nâmına vermeliyiz, Allah nâmına almalıyız.

Sual: **Tablacı hükmünde olan insanlara bir fiat veriyoruz. Acaba asıl mal sahibi olan Allah, ne fiat istiyor?**

Elcevap: Evet, o Mün'im-i Hakikî, bizden o kıymettar nimetlere, mallara bedel **istediği fiat ise; üç şeydir: Biri zikir, biri şükür, biri fikir'dir. Başta “Bismillâh” zikirdir. Âhirde “Elhamdülillâh” şükürdür.** Ortada, bu kıymettar hârîka-i sanat olan nimetler Ehad, Samed'in **mucize-i kudreti ve hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derketmek fikirdir.**

Ey nefis! Böyle ebleh olmamak istersen; Allah nâmına ver, Allah nâmına al, Allah nâmına başla, Allah nâmına işle!

- **Âlemlerin Rabbi Allah** (*Mustafa İslâmoğlu*)
İnsanı varlığına şahit tutan Allah'a hamd ederim.
Kalemi ve kelamı yaratan Allah'ın adıyla başlarım.
O'nun Nebi'sine, salatu selam ederim.

Es-Selam'a teslim olanlara, selam olsun derim.

Allah doğru bilinmeden, tanınmadan, anaşılmadan, bu ve öbür hayatın anlam ve amacı asla anlaşılacaktır. İşte bu yüzden "Allah" demek "anlam" demektir. **Modern hayat Allah'tan uzaklaştıkça anlamdan da uzaklaşmaktadır. Anlamsız bir hayat yük, anlamsız bir insan hiç, anlamsız bir dünya canlı cenazelerin meskun olduğu bir mezardır.**

Allah bes, bâki heves...

Allah ismi "elif" ile başlar, "he" ile biter. Yani, dilde başlar, ciğerde biter. "Hû" ve "he"nin yalın hâli olan "h", ta ciğerden çıkan bir sestir. Aslında, sestem öte bir nefestir. Nefes, canlılığın alameti, yani âyetidir. "H" sıradan bir nefes değildir. Nefes alan varlıklar içinde, **insanı enfes ve eşref kılan bir nefestir. Nasıl ki nefes almamak maddî ölüm alametiye, O'nsuz kalmak da manevî ölüm alametidir.** Ceset, nefessiz kalırsa ölür. Ruh, O'nsuz kalırsa ölür. Her nefes sahibi, aldığı nefes adedince O'nu tesbih eder.

Kalpler, ancak Allah'ı anmakla tatmin olur. İnsanın içinde kopan fırtınalar, ancak Allah ile sükunet bulur. Bulanık akıllar, Allah ile durulur. Süleyman Çeleb'nin asırlar aşan mevlidindeki o ölümsüz mısralarla söylesek:

**Bir kez Allah dese aşk ile lisan
Dökülür cümle günah misl-i hazan
İsm-i pâkin pâk olur zikreyleyen
Her murada erişir Allah diyen**

- **Allah'ın Cemâlini Görmek** (*İmam Gazâlî, Kimyâ-yı Saâdet*)

Kalbin rahatı marifettir ve marifetten kalbe lezzet hasıl olur, denilmiştir.

Müşahade (görmek) lezzeti, marifet (bilmek) lezzetinden daha fazladır.

Gözün güzel yüzden aldığı lezzet, burnun güzel kokudan aldığı lezzetten daha kuvvetlidir.

Kalpte olan marifet lezzeti, bedende olan mahsûsat (hissedilenler) ve şehvetlerin lezzetinden daha kuvvetlidir. Satranç oynayıp galip olmak lezzeti, yemek lezzetinden daha fazladır.

Konuşmak, yazı yazmak, hendese (geometri) ve daha nice ilimleri ihdas etmek... Akıl kuvveti ki, bir kimseyi bunların bir kısmını bilmekle övseler sevinir, neşelenir. Bunları bilmez deseler, üzülür.

O halde Allah'ın sıfatı olan ilimden nasıl lezzet bulup övünmesin. **Kemâl kadar insanın hoşuna giden bir şey yoktur.**

Bil ki, fazla aklılı olan kimsenin iç kuvvetlerinin lezzeti daha fazla olur.

Âlim, ilim lezzetini diğer lezzetlerden önde tutar. Hatta bunu reislik ve hükümetten (hükmetmekten) bile önde tutar.

Satranç icad etmek ilmi, onu oynamak ilminden daha güzeldir. Vezirlik sırlarını bilmek, esnaflık sırlarını bilmekten daha güzeldir. Demek ki, malum (bilinen şey) ne kadar şerefli olursa, ilmi de o kadar lezzetli olur.

Dikkat et, yer, gök, ve bütün kâinatın yaratıcısından daha şerefli, daha muazzam ve daha mükemmel bir zat var mıdır?

O halde, **hiçbir şeyin cemâlini görmek, Allah'ın cemâlini görmek kadar lezzetli ve güzel olması mümkün değildir.** Ve hiçbir memleketin (mülkün) sır ve incelikleri, Allah'ın mülkünün sır ve incelikleri gibi güzel ve iyi olamaz.

Sevgiliyi görmekteki lezzet, hayaldeki lezzetten daha yüksektir.

Gözkapağı, görmeye manidir, fakat hayal etmeye mani değildir. İnsanların, su ve topraktan meydana gelen bedenle alâkası ve dünya arzularıyla ilgilenmesi müşahedeye mani olup marifete mani değildir.

Bunun için Allah Teâlâ Mûsa (a.s)'ya: **"Bu dünyada beni göremezsin."** buyurdu. O halde müşahede tam ve mükemmel olunca, onun lezzeti daha fazla olur.

Müşahede idrakın kemâlinde ibarettir. Bu marifetten sonra hasıl olan idrak da marifetin kemâlidir.

Aşkî fazla olanın lezzeti de fazla olur.

İnsanın lezzet ve şehvet sıfatları tedrici olarak yaratılmıştır, birden yaratılmamıştır. İlk önce çocuklarda yemek, içmek arzusu yaratılmıştır. İnsan çocukluk devresinde yemek ve içmekten başka bir şey bilmez. Yedi yaşına gelince, onda, oyun ve eğlence arzuları da belirmeye başlar. Bazen yemeği

birakıp oyunla meşgul olur. On yaşına gelince onda güzel giyinmek arzuları meydana gelir. Hatta öyle bir dereceye gelir ki, güzel giyinmek için oyun ve eğlenceden de el çeker. Onbeş yaşına gelince, onda kadın arzusu meydana gelir. Bütün arzularını kadın için bırakır. Yirmi yaşına gelince, onda reislik, övünmek, **mevki ve makam arzusu** meydana gelir. Dünya lezzetlerinin son dercesi budur.

Cennet lezzeti, mide, ferç ve göz lezzetinden ibarettir. Demek ki, bütün lezzetlerin yanında basit kaldığı mevki makam lezzeti de, marifet lezzeti yanında küçük ve önemsiz kalır.

İsa'ya (a.s.) “Amellerin hangisi üstündür?” diye sordular, Buyurdu ki: “**Allah sevgisi ve kazaya (Allah'ın hükmüne) rıza göstermek, bütün amellerden üstündür.**” Allah Teâlâ'nın marifet ve sevgisinin lezzeti, cennetin lezzetinden daha üstündür.

Gözü ve basireti zayıf olmayan kimse, var olan herşeyi yer ve gök hareketi bakımından değil, belki Allah'ın işi olması bakımından görür. Hâl böyle olunca **kim neye bakarsa onda Allah Teâlâ'yı görür.**

Zirâ onun işi olmayan hiçbir şey yoktur. Bütün âlem onun işidir. Âlemde olan herşey, lisan-ı hâl denen açık bir dil ile çağırıp Allah Teâlâ'nın kudretinin kemâline ve azametinin celâline şahidlik yaparlar.

Allah'ın sevgisinin çaresi

Birinci şartı, dünyadan yüz çevirip, **kalbini dünya sevgisinden temizlemektir.**

İkincisi, marifettir. **Allah'a marifeti (bilgisi) çok olanın, ona sevgisi de çok olur.**

Üçüncüsü, kendileriyle ünsiyet hâsıl olan **zikir ve ibâdet**tir.

Marifetin kemâlini (tam bilgiyi) elde etmenin iki yolu vardır: Birincisi, tasavvufçuların yoludur. Bu mücadelede ve **devamlı zikirle kalbi temizlemektir.** İkincisi, marifet ilmini öğrenmektir. Marifet ilminin başlangıcı, Allah Teâlâ'nın acaip işlerini görmektir. Bunu da geçip onun **zâtının celâl ve cemâlini tefekkür** etmektir.

Âhiret, Allah'a kavuşmaktan başka bir şey değildir. Bir şeyi daha önce sevip de, fakat ardaki engeller yüzünden ona kavuşamayan ve onun şevk ve arzusuyla zaman geçiren kimse, ardaki engellerin kalkmasıyla ona kavuşmakla büyük lezzete kavuşup saadete erişir. Eğer sevmemiş olsa hiç lezzet bulmaz. Az sevmiş olsa, az lezzet bulur.

Demek ki âhiret âlemi, ruhlar âlemi ve Allah'ın cemâlini görmek âlemidir.

Sevginin alâmetleri

1. Ölümü kötü görmez.
2. Sevgilisinden uzaklaşmasına sebep olan her şeyden çekilip uzaklaşır.
3. Bir kimseyi seven kimse, onu çok anar. Eğer sevgisi tam olursa, onu asla unutmaz.
4. Kur'an-ı Kerim'i sevmektir. Çünkü onun kelamıdır. Ve gene resûlünü ve hattâ bütün insanları sever. Çünkü hepsi onun kullarıdır. Hattâ bütün yaratıkları sever.
5. Allah Teâlâ ile dostluğu mükemmel olan, başka bir şeyle ünsiyet etmez.
6. İbadet ona kolay olup ibâdetin ağırlığı ondan kalkar.
7. İtaatli kulların hepsini sever ve âsi kullara da düşmanlık besler. “Kâfirlere karşı şiddetli ve kendi aralarında merhametlidirler.” (*Fetih, 48/29*)

Görmek hayâlin kemâli olduğu gibi, müşahede de marifetin kemâlidir.

Allah'ın cemâl ve kemâlinin sonu yoktur.

Eğer kalp, âhirette Allah'ın cemâlinin hazır olmasına bakıp bu sebeple seviniyorsa, tarikat ehli buna **ünsiyet** derler. Eğer kalp, bâki kalan güzellik ve cemâl cihetlerine bakıyorsa, ona **şevk** derler. Şevkin, ne dünyada ne de âhirette sonu yoktur. Bütün şevk ehli âhirette: “Ya Rabbi, bizim **nûrumuzu tamamla**” (Tahrîm, 66/8) derler. Zirâ âhirette Allah'ın cemâlinde zuhur eden herşey nûr olup şevk ehli daima onun tamamlanmasını isterler. Onun tamamlanması is mümkün değildir.

Zirâ Allah'tan başka Allah'ı (hakkıyla) bilmek hiçbir kimse için mümkün değildir. **Onu kemâliyle bilmek mümkün olmadığı gibi, kemâliyle görmek de mümkün değildir. Fakat şevk sahiplerine müşahede yolu açılır.** Şöyle ki, daima Allah'ın cemâlini görmekle terakki eder. Cennet lezzetinin sonsuz olmasının mânâsı budur.

O hâlde Allah'ın âşığı olan kimseler, bu dünyada ve öbür dünyada ünsiyet ile şevk arasında dolaşırlar.

- **Her meyvede tohum, her canlıda Tanrı.** Onun için seviyoruz cânânı, çocuğumuz O’ndan bir zerre diye aziz. Sevgin bütün varlıkları kucaklamalı; onu, beni, onları değil. Bütün varlıkları, yani Tanrı’yı. **Kurtuluş, Kesret’den Vahdet’e dönüş. Tanrının içinde kaybolmalısın. Ummâna dökülen ırmaklar gibi, benliğinden sıyrılmalsın. Ne kalıbın, ne de adın kalmalı.** (*Upanişad- Hind’in mukaddes kitaplarından*)

- Kendisinde en çok ibadetleri toplayan ve insanı Allaha itaate en ziyade yaklaştıran amel, namaz kılmaktır. Allah Resulü uyurdular ki;

“**Namaz dinin direğidir.** Kim namazı tamam, doğru ve devamlı kılsa dinini ayakta tutmuş olur; namazı terkedenler de, dinini yıkmış olur.”

Şu da bilinmelidir ki, dünyada namazın rütbe ve mevki, ahirette Allahın cemâlini görme mertebesi gibidir. Çünkü **dünyada Allaha yakınlığın nihayeti namazdadır. Ahirette yakınlığın sonu ise, Allahın cemâlini görmektir.** (*İmam-ı Rabbânî*)

- Feleğin büyüüne esir olmayan melek, bir avuç toprak olan insana nasıl hayran... Sen ne sanıyorsun ki?..

Senin elinde işte böylesine kudret var. Aç yüzünü ey insan, onu hakikate göster; “**Len terani (beni sen kesinlikle göremezsin” diyen Hak, şu bir avuç toprağın tecellisine müştak.**

Eğer sevgiliden sen mahrem bakış istersen, ona aşınların eteklerine sarıl.

Akıl meş’alen midir? Onu bırak bir yere! Kadehin nedir; aşk mı? Onu **sırna âşına bir kulla beraber iç!** (*İkbal*)

- Mevlânâ’nın “**Rübâiler**”inden:

Herkesin bir kimseciği, **herkesin bir dostu var.** Herkesin bir hüneri, herkesin bir işi var. Bize gelince gönümüzün bir köşeciğinde, sadece yârin hayaliyle baş başa kalmışız. Hazreti Muhammed’le Ebubekir’in mağarada baş başa yalnız kalışları gibi.

Diyelim ki her yaptığım iş hata; sevabım sensin, bu yeter bana. Şu kırık dökük ömrümde tek **dileğim sensin, bu yeter bana.** Biliyorum bana soracaklar: ne yaptın orada? Cevabım yine sen olacaksın (seni buldum ya) bu yeter bana.

Bağda idim, acele gül topluyordum, bir taraftan da bahçıvan görür diye korkuyordum. Halbuki bahçıvandan tatlı bir söz işittim. Gülün sözü mü olur, dedi. Sana bağı bağışlarım.

- Erzurumlu İbrahim Hakki hazretleri ne güzel söylemiş:

Hak şerleri hayreyle Zanmetme ki gayreyle Ârif onu seyreyler Mevlâ görelim neyle Neyleirse güzel eyler	Bir işi murad etme Olduysa inad etme Haktandır o reddetme Mevlâ görelim neyle Neyleirse güzel eyler	Deme şu niçin şöyle Yerinedir ol öyle Bak sonuna sabreyle Mevlâ görelim neyle Neyleirse güzel eyler.
--	--	---

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

- Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak **kalplerinize ve amellerinize bakar.** (*Müslim*)
- ...Allah’ım, **fayda vermeyen ilimden, huşû duymayan kalpten,** doymayan nefisten ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım. (*Müslim, Nesâî*)
- **İhsan, Allah’ı görür gibi ibadet etmendir.** Sen O’nu görmüyor olsan da O seni görmektedir!... (*Buhârî*)
- Şüphesiz Yüce Rabbiniz hayâ sahibi ve cömerttir. Kulu (dua etmek için) O’na ellerini kaldırdığı zaman, o elleri boş çevirmekten hayâ eder. (*Ebû Dâvûd*)

... **Huve Mevlâkum fe nı’mel Mevlâ ve nı’men Nasıyr.** O, sizin Mevlâ’nızdır (sahibiniz, her fiilinizin oluşurunu). O, ne güzel Mevlâ’dır ve ne güzel Nasır’dır (yardımcı)! (*Hac, 22/78*)